

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Навчально – науковий інститут економіки
Фінансово-економічний факультет
Кафедра обліку і аудиту
ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

кваліфікаційної роботи ступеню бакалавра
(бакалавра, магістра)

студента Криворучко Карини Миколаївни
(ПІБ)

академічної групи 071-18зск-1
(шифр)

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(код і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит»
(офіційна назва)

на тему: «Облік і аудит в роздрібній торгівлі (на прикладі ТОВ
«СТРОИТЕЛЬНИЙ БУМ»)»

(назва за наказом ректора)

	Прізвище, ініціали	Оцінка	Підпис
Керівник роботи	Усатенко О.В.		
Рецензент			
Нормоконтроль	Усатенко О.В.		

Дніпро
2021

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри

обліку та аудитуПашкевич М.С.

(підпис)

(прізвище, ініціали)

«__» _____ року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню роботи ступеню **бакалавра**

(бакалавра, магістра)Студенту Криворучко К.М. академічної групи 071-18зск-1

(прізвище та ініціали)

(шифр)

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(код і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит»

(офіційна назва)

на тему:

«Облік і аудит в роздрібній торгівлі (на прикладі ТОВ «СТРОИТЕЛЬНИЙ БУМ»»

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від _____

№ _____

Розділ	Зміст	Термін
1	ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТОВ «СТРОИТЕЛЬНИЙ БУМ» В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ	20.04.21 – 05.05.21
2	ОБЛІК ТОВАРІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ	06.05.21- 22.05.21
3	АУДИТ ТОВАРІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ	23.05.21- 06.06.21

Завдання видано

(підпис керівника)

Усатенко О.В.

(прізвище, ініціали)

Дата видачі 20.04.2021 р.Дата подання до екзаменаційної комісії 05.06.2021 р.

Прийнято до виконання

(підпис)

Криворучко К.М.

(прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка: 48 стр., 67 рис., 8 табл., 1 додаток, 20 джерел
ТОВАРИ, ТАРА, ТОРГІВЕЛЬНА НАЦІНКА, РЕАЛІЗАЦІЯ
ТОВАРІВ, ТОРГІВЕЛЬНА МЕРЕЖА, ТОРГОВА ОДИНИЦЯ,
НАДХОДЖЕННЯ ТОВАРІВ, ТОВАРНИЙ ЗВІТ

Предмет дослідження – комплекс теоретичних, методичних та практичних питань з обліку і аудиту операцій по реалізації та надходженні товарів в роздрібній торгівлі.

Об'єкт розроблення – господарські операції з придбання та реалізації товарів на підприємствах роздрібної торгівлі.

Мета роботи – надання рекомендацій щодо удосконалення обліку та аудиту товарів на базовому підприємстві.

Висвітлено економічну сутність та значення товарів та їх реалізації в діяльності підприємств роздрібної торгівлі. Досліджено систему документального оформлення прийому та реалізації товарів. Розкрито алгоритми фінансового, податкового, управлінського обліку реалізації товарів та можливих шляхів автоматизації цих процесів. Проведено загальний аналіз реалізації товарів. Досліджено основні концепції методики контролю операцій по реалізації товарів. Запропоновані шляхи удосконалення обліку і аудиту товарів на підприємствах роздрібної торгівлі.

Практична значимість кваліфікаційної роботи полягає в тому, що отримані висновки спрямовані на удосконалення системи обліку і аудиту товарів в роздрібній торгівлі відповідно до сучасних умов господарювання. Надані пропозиції з удосконалення обліку і аудиту товарів можуть знайти своє практичне застосування у ТОВ «СТРОИТЕЛЬНИЙ БУМ».

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТОВ «СТРОИТЕЛЬНИЙ БУМ» В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ	8
1.1 Загальна характеристика ТОВ «СТРОИТЕЛЬНИЙ БУМ»	8
1.2 Аналіз діяльності підприємства ТОВ «СТРОИТЕЛЬНИЙ БУМ»	11
1.3 Цінники на товар	16
Висновки до розділу 1	20
РОЗДІЛ 2 ОБЛІК ТОВАРІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ	21
2.1 Документальне оформлення оприбуткування товару	21
2.2 Документальне оформлення вибуття товарів	23
2.3 Облік реалізації товарів у роздрібній торгівлі	25
Висновки до розділу 2	28
РОЗДІЛ 3 АУДИТ ТОВАРІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ	30
3.1 Методика проведення аудиту товарів на підприємстві ТОВ «СТРОИТЕЛЬНИЙ БУМ»	30
3.2 Шляхи удосконалення обліку і аудиту торгівельної діяльності на підприємстві	35
Висновки до розділу 3	42
ВИСНОВКИ	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	46
ДОДАТКИ	49

ВСТУП

З початком переходу української економіки до ринкових відносин, почався швидкий розвиток роздрібної торгівлі як одного з ключових елементів ведення малого, середнього та великого бізнесу, а також потужного джерела наповнення державного бюджету. В сучасних умовах ринкових відносин економіка України потребує підвищення ефективності діяльності підприємств. Ринкова система вимагає принципово нових підходів до управління діяльністю підприємствами торгівлі, нових моделей господарювання, які ґрунтуються на саморегулюючих ринкових відносинах та різноманітності форм власності.

Важливою умовою ефективного функціонування економіки ринкового типу є розвинута інфраструктура товарних ринків, важливою компонентою якої є підприємства роздрібної торгівлі.

Найбільш вагому роль для підприємств роздрібної торгівлі відіграють товари, оскільки організація роздрібної реалізації товарів є основною функцією розподілу матеріальних благ в сфері споживання. В свою чергу методичну та інформаційну базу для прийняття управлінських рішень щодо збільшення обсягів реалізації та доходів роздрібного підприємства складає бухгалтерський облік. Тому дослідження і удосконалення обліку на роздрібних підприємствах, необхідність переходу на систему обліку, яка найбільш наближена до організаційних та методологічних принципів міжнародних стандартів постає важливим завданням сьогодення [1].

Актуальність даної теми полягає в тому, що галузь торгівлі в Україні, на відміну від більшості інших галузей економіки, за останні часи зазнала кардинальних змін: якщо ще 8-10 років тому майже 90% роздрібної торгівлі припадало на універсами і гастрономи, то зараз їх частка складає тільки 25-30%.

Незважаючи на складні економічні умови, сьогодні роздрібна торгівля показує позитивні темпи росту і високу товарооборотність.

Питання та проблеми обліку реалізації товарів на підприємствах роздрібною торгівлі досліджувалися багатьма вченими, хоча звичайно вітчизняний досвід ще набагато менший ніж зарубіжний. Можна виділити праці таких вітчизняних та зарубіжних науковців як: Чабанюк О. М.; Юганович Н. О. [2], Куцик П. О.; Бачинський В. І.; Полянська О. А. [3], Поливана Л. А. [4], Бойчук А. А., Бойчук В. О., Моцна Л. О. [5] та ін.

Визнаючи значний внесок цих учених, слід зазначити, що сучасні ринкові відносини постійно ставлять нові завдання щодо вирішення проблем обліку операцій із реалізації товарів, тоді як існуючим дослідженням характерний класичний підхід до розкриття цього питання.

Головною метою дипломної роботи є надання рекомендацій щодо удосконалення обліку та аудиту товарів на базовому підприємстві.

Для реалізації поставленої мети пропонується вирішення наступних завдань:

- висвітлити економічну сутність та значення товарів та їх реалізації в діяльності підприємств роздрібною торгівлі;
- дослідити систему документального оформлення реалізації товарів;
- розкрити методику фінансового, податкового, управлінського обліку реалізації товарів та можливих шляхів автоматизації цих процесів;
- провести загальний аналіз реалізації товарів;
- дослідити основні концепції методики контролю операцій по реалізації товарів;
- запропонувати шляхи удосконалення обліку і аудиту товарів на підприємствах роздрібною торгівлі.

Предметом дослідження по даній дипломній роботі є комплекс теоретичних, методичних та практичних питань з обліку і аудиту операцій по реалізації та надходженні товарів в роздрібній торгівлі.

Об'єктом дослідження є господарські операції з придбання та реалізації товарів на підприємствах роздрібною торгівлі.

Під час виконання дипломної роботи застосовуються ряд методів та прийомів дослідження. Теоретичною основою дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених щодо обліку і аудиту операцій із придбання реалізації товарів, а також методи дослідження: групування, порівняння, балансовий метод, розрахунок відносних величин, методи елементарної математики та економічного аналізу.

Практична значимість кваліфікаційної роботи полягає в тому, що отримані висновки спрямовані на удосконалення системи обліку і аудиту товарів в роздрібній торгівлі відповідно до сучасних умов господарювання. Надані пропозиції з удосконалення обліку і аудиту товарів можуть знайти своє практичне застосування у ТОВ «СТРОИТЕЛЬНИЙ БУМ».

РОЗДІЛ 1

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТОВ «СТРОИТЕЛЬНИЙ БУМ» В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

1.1 Загальна характеристика ТОВ «СТРОИТЕЛЬНИЙ БУМ»

Господарське товариство «СТРОИТЕЛЬНИЙ БУМ» є юридичною особою - товариством з обмеженою відповідальністю, що засноване на підставі установчого договору.

Повна назва - ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «СТРОИТЕЛЬНИЙ БУМ».

Діяльність Товариства здійснюється відповідно до законодавства України, Статуту та установчого Договору. Товариство має печатку з власним найменуванням, штамп, товарний знак, знак обслуговування та таке інше.

Товариство відповідає за своїми зобов'язаннями власним майном, на яке по закону може бути звернуто стягнення. Товариство не відповідає за зобов'язаннями держави і Учасників. Учасники відповідають за зобов'язаннями Товариства тільки в межах своїх вкладів до статутного фонду.

Товариство створене з метою вирішення економічних і соціальних проблем та одержання прибутку.

Види діяльності ТОВ «СТРОИТЕЛЬНИЙ БУМ»:

Основний:

- 47.19 Інші види роздрібної торгівлі в неспеціалізованих магазинах;

Додаткові:

- 52.29 Інша допоміжна діяльність у сфері транспорту;
- 31.09 Виробництво інших меблів;
- 46.19 Діяльність посередників у торгівлі товарами широкого асортименту;

- 95.29 Ремонт інших побутових виробів і предметів особистого вжитку;
- 46.90 Неспеціалізована оптова торгівля;
- 47.26 Роздрібна торгівля тютюновими виробами в спеціалізованих магазинах;
- 49.41 Вантажний автомобільний транспорт;
- 68.20 Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна;
- 41.20 Будівництво житлових і нежитлових будівель;
- 46.11 Діяльність посередників у торгівлі сільськогосподарською сировиною, живими тваринами, текстильною сировиною та напівфабрикатами;
- 46.31 Оптова торгівля фруктами й овочами;
- 46.33 Оптова торгівля молочними продуктами, яйцями, харчовими оліями та жирами;
- 46.34 Оптова торгівля напоями;
- 46.36 Оптова торгівля цукром, шоколадом і кондитерськими виробами;
- 46.37 Оптова торгівля кавою, чаєм, какао та прянощами;
- 46.38 Оптова торгівля іншими продуктами харчування, у тому числі рибою, ракоподібними та молюсками;
- 46.39 Неспеціалізована оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами;
- 47.11 Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами;
- 47.21 Роздрібна торгівля фруктами й овочами в спеціалізованих магазинах;
- 47.25 Роздрібна торгівля напоями в спеціалізованих магазинах;
- 47.22 Роздрібна торгівля м'ясом і м'ясними продуктами в спеціалізованих магазинах;

- 47.23 Роздрібна торгівля рибою, ракоподібними та молюсками в спеціалізованих магазинах;
- 47.24 Роздрібна торгівля хлібобулочними виробами, борошняними та цукровими кондитерськими виробами в спеціалізованих магазинах;
- 47.29 Роздрібна торгівля іншими продуктами харчування в спеціалізованих магазинах;

Види діяльності, які потребують ліцензування, здійснюються ТОВ «СТРОИТЕЛЬНИЙ БУМ» за умови одержання відповідних ліцензій (дозволів).

Товариство користується наданими діючим Законодавством правами, у тому числі має право:

- Набувати майнових та особистих немайнових прав та нести відповідні обов'язки, виступати від свого імені в суді та арбітражному суді;
- Мати відокремлене майно та рахунки в банках, по яких здійснювати всі види банківських операцій;
- Укладати від свого імені договори, угоди і інші юридичні акти, в т. ч. кредитні та вексельні, купівлі-продажу, оренди, підряду, займу, перевезення, страхування, доручення, комісії, зберігання, консигнації, спільної діяльності та інше. а також приймати участь в торгах, аукціонах, наданні гарантії;
- Здійснювати господарську діяльність будь-яких форм та напрямків, яка не заборонена Законодавством, та самостійно здійснювати її матеріально-технічне забезпечення через систему прямих угод або через посередницькі організації;
- Продавати і передавати фізичним і юридичним особам, набувати та одержувати у них, здавати та брати в оренду, надавати і отримувати безоплатно, в тимчасове користування або в позику кошти та матеріальні цінності, а також списувати їх з балансу;

- Виступати засновниками чи учасниками підприємств будь-яких форм власності. Створювати на території України відособлені підрозділи, філії, представництва та інше;

- Користуватися правом найму робочої сили та застосовувати при цьому систему контрактів. Створювати постійні і тимчасові колективи.

Вищим органом ТОВ «СТРОИТЕЛЬНИЙ БУМ» є Збори Учасників, що складаються з Учасників та їх представників. Збори обирають голову Зборів, що організує виконання рішень Зборів та дотримання регламенту їх роботи. Учасники мають кількість голосів, пропорційну розміру їх часток у статутному фонді.

Товариство є власником майна, джерелами створення якого є: грошові та майнові вклади Учасників, доходи від господарської діяльності, кредити банків та інших кредиторів, доходи від цінних паперів, а також інші джерела, не заборонені Законодавством

1.2 Аналіз діяльності підприємства ТОВ «СТРОИТЕЛЬНИЙ БУМ»

Одним із важливих показників фінансово-господарської діяльності підприємства є товарооборот. В 2020 році підприємство можна сказати працювало більш рентабельніше і ефективніше в порівнянні з 2019 роком. В Таблиці 1.1 наведемо обсяги товарообігу за 2019 – 2020 рр.

Таблиця 1.1

Товарообіг ТОВ «СТРОИТЕЛЬНИЙ БУМ» за 2019-2020 рік (тис. грн.)

Період 2019 рік	Сума	Період 2020 рік	Сума
I квартал	104,0	I квартал	106,6
II квартал	119,6	II квартал	124,0
III квартал	130,6	III квартал	136,1
IV квартал	101,2	IV квартал	124,7
Разом	455,4	Разом	491,4

В цілому по підприємству матеріальні затрати витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація та інші операційні витрати за 2020 рік зменшились на 6300 грн. і склали 113300 грн. в той час, як за 2019 рік вони становили 119600 грн.). Як видно по балансу підприємство працює майже незадовільно і неефективно. Станом на 1 січня 2020 року підприємство отримало тільки 100 грн. прибутку, а станом на 1 січня 2019 року – 300 гривень. Така фінансово-господарська діяльність підприємства є зовсім негативною, адже для такого торговельного підприємства одержані за рік прибутки зовсім ні про що не говорять. Також зменшився пайовий капітал на 2400 гривень, поточні зобов'язання на 3400 гривень, необоротні активи в сумі 9000 гривень. На 2500 гривень збільшилися оборотні активи підприємства.

В загальному баланс на початок звітнього періоду, тобто на 1 січня 2019 року становив 931200 грн., а на кінець звітнього періоду 31 грудня 2020 року – 925600 грн., тобто зменшився на 5600 грн. Виходячи з балансу підприємства, так як він є основним документом діяльності споживчого товариства та його фінансовою звітністю можна проаналізувати такі показники (Табл. 1.2):

Таблиця 1.2

Основні показники, що характеризують фінансовий стан підприємства і ефективність його діяльності за 2019 –2020 роки

Назва показника	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	Оптимальне значення
Фінансової стійкості			
Коефіцієнт автономії	0,986	0,99	1
Коефіцієнт забезпечення боргів	72,9	99,6	1

Коефіцієнт фінансового стану	0,013	0,01	
Ліквідності та платоспроможності			
Коефіцієнт загальної ліквідності	3,6	5,48	>1
Коефіцієнт ліквідності критичний	1,67	2,01	0,7-0,8
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	9,7	13,6	2-2,5

За даних таблиці коефіцієнт автономії на кінець звітної періоду зріс на дуже незначну долю, але все ж таки на початок звітної періоду активи підприємства на 98,6% забезпечені власними коштами, а решта тобто 1,4% богові зобов'язанні: на кінець звітної періоду підприємства власними коштами забезпечене на 99%, а боргові зобов'язання дещо зменшились і становлять 1%.

Також зріс критичний коефіцієнт ліквідності на 0,34. Завдяки цьому підприємство можна охарактеризувати, як ліквідне завдяки очікуваним надходженням грошових засобів від дебіторів. Зросли і коефіцієнти загальної та поточної ліквідності. Всі вище перераховані коефіцієнти значно відрізняються від оплати малих значень. На кінець звітної періоду зменшився коефіцієнт абсолютної ліквідності, а це в сою чергу говорить про те, що на початок звітної періоду підприємство могло погасити короткострокові позики на 69, 8%, а на кінець звітної періоду тільки на 8,6%, що є негативним в діяльності підприємства.

Однією з важливих ознак фінансового стану підприємства є його фінансова стійкість. Фінансова стійкість підприємства характеризується:

- достатньою фінансовою забезпеченістю безперервності основних видів діяльності підприємства;
- фінансовою незалежністю від зовнішніх джерел фінансування;
- здатність маневрувати власними коштами;
- достатнім забезпеченням матеріальних оборотних засобів власними джерелами покриття;
- станом виробничого потенціалу.

В умовах становлення ринкових відносин кожен суб'єкт господарювання повинне володіти достовірною інформацією про фінансову стійкість та платоспроможність, як власного підприємства так і своїх партнерів. Оцінка фінансової стійкості дозволяє зовнішнім суб'єктам аналізу і банком партнерам по договірних відносинах, контролюючим органам визначити фінансові можливості підприємства на перспективу, дати оцінку фінансової незалежності від зовнішніх джерел, скласти в загальній формі прогноз майбутнього фінансового стану підприємства.

Характеризуючи фінансовий стан того чи іншого підприємства потрібно розрахувати і проаналізувати ряд показників. Усі показники, які характеризують фінансову стійкість об'єднують у групи, тобто:

- показники, що характеризують стан оборотних коштів підприємства, а саме: коефіцієнт маневрування власного оборотного капіталу та коефіцієнт забезпечення матеріальних оборотних фондів власними джерелами фінансування (Кз. В. К).

- показники структури капіталу, що характеризують фінансову незалежність від зовнішніх позикових коштів, а саме коефіцієнт фінансової незалежності, коефіцієнт фінансової стійкості, коефіцієнт фінансової залежності тяги фінансового важеля або коефіцієнт фінансового ризику.

- показники, які характеризують стан основних засобів підприємства: частка основного капіталу у власному або індекс постійного активу,

коефіцієнт модернізації та коефіцієнт реальної вартості майна (основних і матеріальних оборотних коштів).

Частку основного капіталу у власному розраховують, як відношення основного капіталу у власному капіталі згідно балансу підприємства на початок 2020 року становить $88,18 (810:918,6) \times 100$, а на кінець звітнього періоду – $(801,9:916,4) \times 100 = 87,5\%$.

Як видно із розрахунку і на початок і на кінець 2020 року основний капітал повністю сформований за рахунок власних джерел. На початок року власний капітал $(918,6:810=113)$ у 1,13 раза перевищував вартість основних фондів підприємства, а на кінець звітнього періоду він дещо зріс і становив 1,14 раза, тобто $916,4:801,9=1,14$ раза.

Важливу характеристику структури коштів підприємства дає коефіцієнт реальної вартості майна виробничого призначення, який використовується для оцінки ефективного використання коштів рівня виробничого потенціалу, забезпечення виробничого процесу засобами виробництва, і розраховується, як відношення залишкової вартості основних засобів, капітальних вкладень, виробничих запасів, незавершеного виробництва до загального капіталу. На початок року його можна розрахувати як: $(810+18,9):931,2=0,89$, на кінець 2020 року $(801,9+13,7)/925,6=0.88$. Як бачимо на кінець звітнього періоду коефіцієнт реальної вартості майна виробничого призначення дещо знизився.

Окрему групу показників, які характеризують фінансову стійкість підприємства становлять:

- коефіцієнт ділової активності або оборотності балансу, який показує обсяг продукції для виробництва якої використовується майно підприємства і характеризує відношення виторгу від реалізації продукції до валюти балансу. Тобто за рахунок виторгу одержаного у звітньому 2020 році підприємство може в 0,4 раза компенсувати вартість майна. Порівнюючи з минулим 2019 роком коефіцієнт ділової активності або оборотності балансу в деякій мірі зменшився, так, як станом на 31 грудня 2020 року він становив

426,6:928,4=0,5 раз. Щоправда на економічне значення цього коефіцієнта впливає матеріаломісткість та трудомісткість продукції, тому більш суттєву роль для оцінки фінансового стану підприємства відіграють такі показники як:

- коефіцієнт ефективного використання фінансових ресурсів, який розраховують, як відношення балансового прибутку дол. Валюти балансу. Цей показник дає можливість визначити за який період часу прибуток отриманий підприємством може компенсувати вартість майна або за який час будуть повернуті кошти вкладені в дане підприємство.

- коефіцієнт ефективності власного капіталу, який становить найбільший інтерес для власників, оскільки дає узагальнену оцінку ефективності вкладень коштів у підприємство. Розраховують цей коефіцієнт, як відношення балансового прибутку після оподаткування. Тобто за вирахуванням всіх платежів в бюджет до власного капіталу підприємства. В звітному 2020 році.

$$\text{Коф. В.к.} = \frac{2.8 - 2.5}{(918.6 + 916.4)} = 0.33 \quad (1.1)$$

$$\text{Коф. В.к.} = \frac{1.7 - 1.6}{(407.7 + 918.6)} = 0.11 \quad (1.2)$$

Тобто підприємство у звітному 2020 році на кожен гривню власних коштів одержало 33 копійки прибутку, в минулому 2019 році – 11 копійок, що свідчить про зниження ефективного використання власних коштів.

1.3 Цінники на товар

Порядок заповнення цінників на товар регламентує Інструкція про порядок позначення роздрібних цін на товари народного споживання в підприємствах роздрібною торгівлі та закладах ресторанного господарства [6], п. 5 якої передбачає, що ціни повинні фіксуватися в реєстрі роздрібних цін. У ньому зазначають: назву товару, артикул, марку, тип, оптову відпускну

ціну (ціну постачальника) з посиланням на документ, що її засвідчує, розмір торговельної надбавки, установлену роздрібну ціну.

Ціни продажу з метою інформування покупців за Інструкцією № 2 можуть бути зазначені в роздрібній торгівлі на [6]:

- ярликах цін (цінниках), наведених на зразках товарів;
- покажчиках цін (аналог преїскуранта);
- товарних ярликах;
- етикетках підприємств-виробників;
- упаковці, у якій продається товар;
- безпосередньо на самому товарі, якщо позначення ціни не пошкоджує його товарний вигляд і не знижує якість товару.

Якщо підприємство приймає рішення про зазначення цін на цінниках або покажчиках цін, то в них обов'язково повинна бути вказана така інформація (Табл.1.3):

Таблиця 1.3

Інформація, що обов'язково повинна бути на цінниках

Вид товару	Інформація на ціннику або покажчику цін
Товари із цінами, установленими залежно від сортності	Назва товару, сорт, ціна за одиницю або одиницю розфасовки
Товари із цінами, що не залежать від сортності	Назва товару, ціна за одиницю
Дрібні штучні товари	Назва товару, вага або місткість, ціна за штуку або одиницю упаковки
Вагові товари	Назва товару, сорт, ціна за 1 кг або 100 г
Товари чи напої, що продаються на розлив	Назва товару чи напою, сорт, ціна за одиниці місткості або ваги

Штучні товари чи напої в пляшках	Назва товару чи напою, сорт, вага або місткість, ціна за штуку
Товари, що розфасовані	Назва товару, сорт, ціна за 1 кг або 100 г, вага одиниці розфасовки, ціна за одиницю розфасовки

Складено за: [6]

Ярлики цін (цінники), преїскуранти цін на куповані товари, покажчики цін обов'язково підписує працівник, відповідальний за формування, установлення або застосування цін, із зазначенням дати підписання.

Водночас на підприємствах роздрібної торгівлі, які під час розрахунків із споживачами застосовують сучасну технологію автоматизованої ідентифікації товарів за їх штриховими кодами, а значення цін товарів зберігається в пам'яті реєстратора розрахункових операцій або комп'ютера, підписувати ярлики цін (цінники) з датою необов'язково. У відділах і секціях торговельних залів таких підприємств у доступному для споживачів місці має бути преїскурант цін, підписаний працівником, відповідальним за формування, установлення або застосування цін, із зазначенням дати підписання.

У пересувній дрібнороздрібній торговельній мережі ярлики цін (цінники), преїскуранти цін на куповані товари, покажчики цін обов'язково підписує працівник, відповідальний за формування, установлення або застосування цін, із зазначенням дати підписання.

До інших способів позначення ціни особливі вимоги не висувають, тому суб'єкти господарювання мають право вказувати на етикетках, товарних ярликах та упаковці будь-яку інформацію, що інформує покупця про ціну на товар, у тому числі й одну лише ціну.

Немає спеціальних вимог й до оформлення таких документів, тому ними можуть бути і ярлики-липучки, напис на товарі, зроблений фломастером або ручкою, але тільки не олівцем.

В особливому порядку ціни позначають у разі уцінки товарів, у тому числі за часткової втрати їх якостей, а також під час продажу комісійних товарів [7].

Серед інших нюансів оформлення цінників варто зазначити те, що ціни мають бути зазначені з урахуванням ПДВ та інших непрямих податків [8]. Проте окремого виділення суми ПДВ у цінниках не потрібно [9].

Висновки до розділу 1

Дослідження особливостей функціонування ТОВ «СТРОИТЕЛЬНИЙ БУМ» в сучасних умовах господарювання дозволило зробити наступні висновки:

1. Господарське товариство «СТРОИТЕЛЬНИЙ БУМ» є юридичною особою - товариством з обмеженою відповідальністю, що засноване на підставі установчого договору. Діяльність Товариства здійснюється відповідно до законодавства України, Статуту та установчого Договору. Товариство має печатку з власним найменуванням, штампи, товарний знак, знак обслуговування та таке інше. Товариство відповідає за своїми зобов'язаннями власним майном, на яке по закону може бути звернуто стягнення. Товариство не відповідає за зобов'язаннями держави і Учасників. Учасники відповідають за зобов'язаннями Товариства тільки в межах своїх вкладів до статутного фонду. Товариство створене з метою вирішення економічних і соціальних проблем та одержання прибутку.

2. В умовах становлення ринкових відносин кожен суб'єкт господарювання повинне володіти достовірною інформацією про фінансову стійкість та платоспроможність, як власного підприємства так і своїх партнерів. Оцінка фінансової стійкості дозволяє зовнішнім суб'єктам аналізу і банком партнерам по договірних відносинах, контролюючим органам визначити фінансові можливості підприємства на перспективу, дати оцінку фінансової незалежності від зовнішніх джерел, скласти в загальній формі прогноз майбутнього фінансового стану підприємства.

3. Порядок заповнення преїскурантів товарів регламентується Інструкція про порядок позначення роздрібних цін на товари народного споживання в підприємствах роздрібної торгівлі та закладах ресторанного господарства [6], у пункті 5 якої зазначено, що ціни повинні реєструватися в реєстрі роздрібних цін. Вказується: назва товару, артикул, марка, тип, оптова ціна (ціна постачальника) для підтверджуючого документа, розмір торгової націнки, узгоджена роздрібна ціна.

РОЗДІЛ 2

ОБЛІК ТОВАРІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ

2.1 Документальне оформлення оприбуткування товару

Склад документів, які оформляють під час оприбуткування товару, передусім залежить від умов доставки товару до магазину. Зазвичай такий товар доставляють до магазину автомобільним транспортом. У цьому разі оформляють товарно-транспортну накладну (ТТН).

ТТН – єдиний для всіх учасників транспортного процесу документ, призначений для обліку товарно-матеріальних цінностей на шляху їх переміщення, розрахунків за перевезення вантажу та обліку виконаної роботи, та є одним із документів, який можна використовувати для списання товарно-матеріальних цінностей, оприбуткування, складського, оперативного й бухгалтерського обліку, що може бути складений у паперовій і/або електронній формі та має містити обов'язкові реквізити [10].

ТТН можна оформляти й в електронному вигляді. Таку ТТН підписує за допомогою електронного підпису водій та/або експедитор, відповідальні особи вантажовідправника, вантажоодержувача.

Створення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, оброблення, використання, знищення ТТН в електронному вигляді здійснюють відповідно до Закону № 851 [11] і Закону № 2155 [12]. У разі оформлення ТТН в електронному вигляді супровідні документи додають також в електронній формі [10].

Під час оформлення ТТН у паперовій формі суб'єкт господарювання може:

1) використовувати форму, наведену в додатку до Правил перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні [10];

2) оформити документ у довільній формі за умови наявності в ТТН інформації про:

– назву документа,

- дату й місце його складання,
- найменування (прізвище, ім'я, по батькові) перевізника та/або експедитора, замовника, вантажовідправника, вантажоодержувача,
- найменування та кількість вантажу, його основні характеристики й ознаки, які дають можливість однозначно ідентифікувати цей вантаж,
- автомобіль (марка, модель, тип, реєстраційний номер), причіп/напівпричіп (марка, модель, тип, реєстраційний номер),
- пункти навантаження й розвантаження із зазначенням повної адреси, посади, прізвища та підписів відповідальних осіб вантажовідправника, вантажоодержувача, водія та/або експедитора.

Під час складання ТТН у паперовій формі супровідні документи додають у паперовій формі за підписом відповідальних осіб [10].

ТТН є основним документом на перевезення вантажів[^]

- підтверджує факт надання послуг із перевезення товарів;
- є одним із додаткових документальних свідчень реальності здійснення господарської операції з постачання товарів.

У разі отримання товару в інший спосіб для підтвердження факту реальності здійснення господарської операції у платника податків повинні бути наявні інші первинні документи, що свідчать про транспортування товару до місця призначення.

ТТН не потрібно оформляти й у разі автомобільних перевезень у ситуації, коли покупець придбаває товар у постачальника на умовах EXW «Франко-завод». Тоді товар переходить у власність покупця на території постачальника, і покупець його вже перевозить власним транспортом. Водій при цьому зобов'язаний мати при собі документи, зазначені в п. 2 Переліку № 207, до яких ТТН не входить. Те, що в такому разі оформляти ТТН необов'язково.

Видаткова накладна за наявності ТТН обов'язково потрібна лише в тому випадку, коли в ТТН немає можливості перелічити всі найменування вантажу. Тоді до ТТН замовник додає документ довільної форми з

обов'язковим зазначенням відомостей про вантаж (графи 1 – 10 ТТН). При цьому в ТТН зазначають, що до неї додають як товарний розділ документ у паперовій або електронній формі, без якого ТТН вважають недійсною і її не можна використовувати для розрахунків із замовником [10]. Як таке доповнення можна використовувати й видаткову накладну.

Якщо ж ТТН не оформляють (наприклад, під час доставки товару на умовах EXW), то для перевезення й оприбуткування товару потрібно скласти видаткову накладну.

У ситуації, коли товари надходять на склад, матеріально відповідальна особа може також виписати прибутковий ордер форми № М-4 або акт приймання. Згідно з установленим графіком документообігу матеріально відповідальні особи повинні здавати до бухгалтерії товарні звіти, до яких додають усі прибуткові та видаткові документи. Форму товарного звіту наведено в додатку 6 до Методрекомедацій № 157 [13]. Його прибуткову частину заповнюють на підставі прибуткових документів, а видаткову – на підставі Z-звітів, розрахункових квитанцій і поворотних накладних.

Товарний звіт складають у двох примірниках: перший примірник із документами, що додають до нього, здають до бухгалтерії; другий залишається в матеріально відповідальній особі. Обидва примірники підписує матеріально відповідальна особа.

2.2 Документальне оформлення вибуття товарів

Документальне оформлення операцій із вибуття товарів залежить насамперед від форми розрахунків за проданий товар. Більшість суб'єктів господарювання, як і ТОВ «СТРОИТЕЛЬНИЙ БУМ», в роздрібній торгівлі зобов'язані застосовувати РРО. Так, суб'єкти господарювання, що здійснюють розрахункові операції в готівковій і/або в безготівковій формі (із застосуванням платіжних карток, платіжних чеків, жетонів тощо) під час продажу товарів (надання послуг) у сфері торгівлі, зобов'язані проводити

розрахункові операції на повну суму покупки (надання послуги) через зареєстровані, опломбовані у встановленому порядку та переведені у фіскальний режим роботи РРО з роздрукуванням відповідних розрахункових документів [14].

Винятки у сфері роздрібної торгівлі є лише для продавців, фізичних осіб – підприємців, платників єдиного податку першої групи, а також платників єдиного податку другої – четвертої груп, незалежно від обраного виду діяльності, обсяг доходу яких протягом календарного року не перевищує 1000000 грн [14, 15]. При цьому такі особи не повинні продавати технічно складні побутові товари, що підлягають гарантійному ремонту, а також лікарські засоби й вироби медичного призначення.

Суб'єкти господарювання зобов'язані забезпечувати можливість здійснення держателями електронних платіжних засобів (далі – ЕПЗ) розрахунків за продані товари (надані послуги) з використанням ЕПЗ не менше ніж три платіжні системи, однією з яких є багатоємітентна платіжна система, платіжною організацією якої є резидент України [16].

Електронний платіжний засіб – платіжний інструмент, який надає його держателю можливість за допомогою платіжного пристрою отримати інформацію про належні держателю кошти та ініціювати їх переказ.

Нині це здебільшого банківські платіжні картки.

Платіжний пристрій – технічний пристрій (банківський автомат, платіжний термінал, програмно-технічний комплекс самообслуговування тощо), який дає змогу користувачеві здійснити операції з ініціювання переказу коштів, а також виконати інші операції згідно з функціональними можливостями цього пристрою [16].

Зазвичай на практиці ці функції виконують платіжні термінали.

Отже, суб'єкти господарювання зобов'язані у визначених законодавством випадках використовувати РРО й установити платіжні термінали для приймання банківських платіжних карток. Розрахунковим документом при цьому є фіскальний чек РРО та квитанція (сліп) платіжного

термінала. Перелік обов'язкових реквізитів, які мають бути вказані в чеку РРО, наведено в Положенні № 13 [17].

Суб'єкти, зазначені в ст. 9 Закону «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» [14], мають право не застосовувати під час розрахунків із покупцями РРО, але зобов'язані видавати покупцям розрахунковий документ. Конкретної форми такого документа немає, зазвичай для цих цілей використовують товарний чек. Під час проведення розрахунків із покупцями через касу з оформленням прибуткових касових ордерів видають квитанцію до такого ордера [18].

2.3 Облік реалізації товарів у роздрібній торгівлі

ТОВ «СТРОИТЕЛЬНИЙ БУМ» веде облік товарів за цінами продажу, на товари при їх оприбуткуванні встановлюється торгова націнка. Відсоток торгових націнок на різні товари підприємство встановлює самостійно. Протягом місяця товари реалізують за роздрібними цінами, а в кінці місяця визначають середній відсоток і розмір торгових націнок на реалізовані товари, після чого визначається купівельна вартість реалізованих товарів. Можна робити це частіше, якщо дозволяють технічні можливості.

Розглянемо на прикладі. ТОВ «СТРОИТЕЛЬНИЙ БУМ» реалізовано за місяць товарів на 150000 грн. (за цінами продажу); середній відсоток торгових націнок становить 30 %; сума торгових націнок на реалізовані товари становить 45000 грн ($150000 \times 30\%/100$), а купівельна вартість реалізованих товарів — 105000 грн ($150000 - 45000$).

В Таблиці 2.1 наведемо бухгалтерські проведення, коли вся партія закуплених товарів реалізована, тому розмір торгової націнки відомий.

Отже, розмір торгової націнки повинен бути таким, щоб не тільки окупити витрати обігу і забезпечити прибуток торгівлі, а й включати в себе ще і ПДВ, тобто в роздрібній торгівлі:

$$\text{Купівельна ціна} + \text{Торгова націнка} = \text{Ціна реалізації} + \text{ПДВ}$$

Таблиця 2.1

**Бухгалтерський облік товарів на підприємстві ТОВ
«СТРОИТЕЛЬНИЙ БУМ»**

№ з/п	Зміст	Д	К	Сума, грн
Оприбуткування товарів				
	Оприбутковано товари	282	631	105000
	Відображено податковий кредит з ПДВ	641.ПДВ	631	21000
	Встановлено торгову націнку	282	285	45000
Реалізація товарів				
	Реалізовано товари	301	702	150000
	Відображено податкові зобов'язання з ПДВ	702	641.ПДВ	25000
В кінці місяця				
	Сторновано або списано торгову націнку	282	285	45000
	Списано купівельну вартість реалізованих товарів	902	282	105000
	Списано дохід на фінансовий результат	902	791	125000
	Списано собівартість на фінансовий результат	791	902	105000

Списання реалізованих торгових націнок здійснюється так само проведенням, як і їх встановлення, але методом червоного сторно, або оберненим проведенням.

Щодо розрахунку реалізованих торгових націнок. Згідно з п. 22 П(С)БО 9 «Запаси» сума торгових націнок (ТН) на реалізовані товари

визначається як добуток продажної (роздрібної) вартості реалізованих товарів на середній відсоток торгових націнок (сер. % ТН).

$$\text{Сер. \%ТН} = \frac{\text{ТН на початок місяця} + \text{ТН за отриманими товарами}}{\text{Залишок товарів на початок місяця} + \text{Продажна вартість отриманих товарів}} \times 100\%$$

В Таблиці 2.2 наведемо приклад розрахунку реалізованих торгових націнок:

Таблиця 2.2

Розрахунок реалізованих торгових націнок

Показник	Купівельна вартість, тис. грн	Ціна продажу (роздрібна ціна), тис. грн	Торгова націнка, тис. грн
Залишок на початок місяця	220	450	230
Отримано за місяць	360	600	240
Реалізовано за місяць	303,82	550	246,18
Залишок на кінець місяця	276,18	500	223,82

Середній відсоток торгової націнки на реалізовані товари:

$$\frac{230 + 240}{450 + 600} \times 100\% = 44,76\%$$

Собівартість (купівельна ціна) реалізованих товарів:

$$550 - 246,18 = 303,82$$

Торгова націнка на залишок товарів:

$$230 + 240 - 246,18 = 223,82$$

Купівельна вартість на кінець періоду:

$$220 + 360 - 303,82 = 276,18$$

Висновки до розділу 2

Дослідження обліку товарів на підприємстві роздрібної торгівлі дозволило зробити наступні висновки:

1. Склад документів, що видаються при відвантаженні товару, залежить, в першу чергу, від умов доставки товару до магазину. Як правило, такий товар доставляється в магазин автомобільним транспортом. У такому випадку виписується ТТН. Це єдиний документ для всіх учасників транспортного процесу, призначений для обліку товарно-матеріальних цінностей на шляху їх переміщення, розрахунків за перевезення вантажу та обліку виконаної роботи, і це один із документів, який можна використовувати для оприбуткування, списання, обліку, зберігання, експлуатації, який може бути у паперовій та / або електронній формі та повинен містити обов'язкову інформацію. Якщо товари отримані по-іншому, платник податку повинен мати інші основні документи, що підтверджують перевезення товару до місця призначення, що підтверджують факт укладення комерційної операції.

2. ТОВ «СТРОИТЕЛЬНИЙ БУМ» веде облік товарів за відпускними цінами, для товарів при їх оприбуткуванні встановлюється торгова націнка. Відсоток торгової націнки на різні товари, які компанія встановлює сама. Протягом місяця товари продаються за роздрібними цінами, а в кінці місяця визначають середній відсоток і розмір торгової націнки на продані товари, після чого визначається купівельна вартість проданих товарів. Можливо робити це частіше, якщо дозволяють технічні можливості. Розмір торгової націнки повинен бути таким, щоб не тільки окупити витрати обігу і забезпечити прибуток торгівлі, а й включати в себе ще і ПДВ.

3. Товарний звіт вважається документом, що містить інформацію про переміщення товарів у коморі протягом звітного періоду. Існує певна періодичність подання звітів до бухгалтерії. Таким чином, передбачено, що зазначений документ повинен подаватися до бухгалтерії разом із

видатковими та дохідними документами щодня або принаймні раз на три дні. Аналізований документ повинен бути складений у двох примірниках. До однієї з цих двох копій додаються документи з інформацією про витрати та прибуток, після чого всі перелічені документи мають бути подані до бухгалтерії. Інша копія звіту про товар передається відповідальній особі. Дозволяється складати звіт про товар електронними засобами. Форма звіту містить дві сторінки: передню і зворотну. Форма документа звіту про товар містить заголовок та інформацію, які згруповані та відображаються у вигляді таблиці.

РОЗДІЛ 3

АУДИТ ТОВАРІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ

3.1 Методика проведення аудиту товарів на підприємстві ТОВ «СТРОИТЕЛЬНИЙ БУМ»

Основними завданнями аудиторської перевірки товарів, яка проводиться на ТОВ «СТРОИТЕЛЬНИЙ БУМ» є встановлення [19]:

- відповідності аналітичного обліку на рахунку 28 «Товари» даним синтетичного обліку;
- повноти і правильності відображення в обліку покупних товарів (за цінами придбання, за продажною вартістю);
- дотримання порядку визначення торговельних націнок;
- відповідності даних товарно-матеріальних звітів на складах та роздрібній мережі кредитовому обороту на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» (в частині оприбуткування товарно-матеріальних цінностей) у кожному звітному періоді;
- правильності відображення в податковому обліку операцій із придбання товарів;
- правильності відображення в податковому обліку сум приросту (убутку) балансової вартості покупних товарів;
- правильності визначення зобов'язань перед бюджетом з ПДВ та своєчасності розрахунків.

Основним аспектом перевірки є повнота та правильність відображення в бухгалтерському обліку оприбуткування покупних товарів. Останні мають оприбутковуватися і обліковуватися на рахунках бухгалтерського обліку в цінах придбання. Кореспонденцію рахунків відображення основних операцій обліку товарів за покупними цінами наведено в табл. 3.1:

Відображення операцій по обліку товарів за покупними цінами

№	Зміст операції	Кореспонденція рахунків		Примітка
		Дебет	Кредит	
1	Оприбутковано товари	281 «Товари на складі»	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	У податковому обліку обліковуються товари без ПДВ
2	Відображено суму ПДВ	641 «Розрахунки за податками»	631 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	
3	Оплачено рахунок постачальника	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	31 «Розрахунки в банках»	
4	Нараховано виручку покупцям	36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»	702 «Дохід від реалізації товарів»	У податковому обліку відображується відвантажений товар без ПДВ
5	Нараховано суму ПДВ	702 «Дохід від реалізації товарів»	641 «Розрахунки за податками»	
6	Списано облікову вартість товарів	902 «Собівартість реалізованих товарів»	281 «Товари на складі»	
7	Надійшла плата за товар	31 «Розрахунки в банках»	36 «Розрахунки з покупцями і замовниками»	

8	Відображено закриття рахунків по закінченні звітнього періоду	791 «Результат основної діяльності» 702 «Дохід від реалізації товарів»	902 «Собівартість реалізованих товарів» 791 «Результат основної діяльності»	
---	---	---	--	--

У процесі аудиту товарів за продажними цінами необхідно встановити:

- повноту оприбуткування товарів за первісною вартістю;
- правильність відображення торговельної націнки;
- дотримання порядку розрахунку середнього процента торговельних націнок;
- правильність визначення собівартості реалізованих товарів;
- правильність розрахунку ПДВ та своєчасність перерахунку до бюджету.

Відповідно до П(С)БО 9 «Запаси» оцінка за цінами продажу ґрунтується на застосуванні підприємствами роздрібною торгівлі середнього процента торговельної націнки товарів. Застосування цього методу допускається (якщо інші методи оцінки вибуття запасів не виправдані) для підприємств, що мають значну й змінну номенклатуру товарів з приблизно однаковим рівнем торговельної націнки, якщо інші методи оцінки вибуття запасів не виправдані.

Сума торговельної націнки на реалізовані товари визначається як добуток продажної (роздрібною) вартості реалізованих товарів і середнього процента торговельної націнки.

Середній процент торговельної націнки обчислюють діленням суми залишку торговельних націнок на початок звітнього місяця і торговельних націнок до продажної вартості, одержаних у звітньому місяці товарів, на суму продажної (роздрібною) вартості залишку товарів на початок звітнього місяця та продажної (роздрібною) вартості одержаних у звітньому місяці товарів.

Собівартість реалізованих товарів визначається як різниця між продажною (роздрібною) вартістю реалізованих товарів і сумою торговельної націнки на ці товари [20].

Під час перевірки правильності визначення собівартості реалізованих товарів аудитор має врахувати, що до складу собівартості реалізованих товарів не входять адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати. Такі витрати обліковуються протягом звітного періоду на окремих рахунках: 92 «Адміністративні витрати»; 93 «Витрати на збут»; 94 «Інші витрати операційної діяльності».

Суми торговельних націнок згідно з П(С)БО 9 обліковуються на рахунку 28 «Товари» субрахунок 285 «Торговельна націнка». Цей субрахунок є регулюючим до рахунку 28 «Товари». За кредитом субрахунку відображується збільшення суми торговельної націнки, а за дебетом — зменшення (списання). Визначена розрахунковим шляхом сума торговельних націнок, що припадає на реалізовані протягом звітного місяця товари, списується із субрахунку 285.

При цьому роблять такий бухгалтерський запис:

Д-т 285 «Торгова націнка»

К-т 282 «Товари в торгівлі».

Облік фінансових результатів реалізації товарів ведеться на субрахунку 791 «Результат основної діяльності» рахунку 79 «Фінансові результати».

У дебет субрахунку 791 «Результат основної діяльності» списуються:

- фактична собівартість реалізованих товарів (без торговельних націнок);
- адміністративні витрати;
- витрати на збут;
- інші операційні витрати.

За кредитом субрахунку 791 «Результат основної діяльності» відображуються доходи від реалізації та інші операційні доходи.

Результати реалізації визначають зіставленням кредитового й дебетового оборотів субрахунку 791, тобто зіставленням доходів і витрат.

Операції з надходження й вибуття товарів мають бути відображені в обліку підприємства, як показано в табл. 3.2:

Таблиця 3.2

Відображення в обліку операцій по надходженню і вибуттю товарів

№	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Оприбутковано товари	282 «Товари в торгівлі»	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»
2	Відображено суму ПДВ	641 «Розрахунки за податками»	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»
3	Оплачено рахунок постачальника	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	31 «Розрахунки в банках»
4	Нараховано торговельну націнку на товар, що надійшов	282 «Товари в торгівлі»	285 «Торговельна націнка»
5	Реалізовано товари за готівку	30 «Каса»	702 «Доходи від реалізації товарів»
6	Нараховано податкові зобов'язання по ПДВ	702 «Дохід від реалізації товарів»	641 «Розрахунки за податками»
7	Списано суму торговельної націнки по реалізованих товарах	285 «Торговельна націнка»	282 «Товари в торгівлі»

8	Списано собівартість реалізованих товарів за покупними цінами	902 «Собівартість реалізованих товарів»	282 «Товари в торгівлі»
9	Відображено закриття рахунків у кінці звітнього періоду	702 «Доходи від реалізації товарів», 791 «Результат основної діяльності»	791 «Результат основної діяльності», 902 «Собівартість реалізованих товарів»

Завершальним етапом аудиторської перевірки є порівняння аналітичних і синтетичних даних - звіряння запасів, які фактично обліковуються за місцями їх збереження з обліковими даними, відображеними у регістрах бухгалтерського обліку (журнали-ордери, відомості, Головна книга).

Після підтвердження відповідності цих даних порівнюються та арифметично перевіряються облікові дані в Головній книзі та оборотній відомості за рахунками із звітними даними, відображеними в бухгалтерському балансі. Аудитор перевіряє правильність відображення даних в активі Балансу за рядком «Виробничі запаси» на початок і кінець звітнього періоду у порівнянні з відповідними кінцевими даними облікових регістрів, а також їх достовірність порівнянням з даними інвентаризації.

3.2 Шляхи удосконалення обліку і аудиту торгівельної діяльності на підприємстві

Аналіз діючої практики показує, що на торговельних підприємствах як в організаційному так і в методологічному аспекті облік надходження та вибуття товарів, облік доходів і витрат, а також формування фінансових результатів продовжує мати серйозні недоліки, які проявляються при інвентаризаціях товарно-матеріальних цінностей, а також при звіреннях даних складського обліку, коли виявляються недостачі й значні розбіжності

за рахунок пересортування окремих видів товарно-матеріальних цінностей. Має місце й велика кількість помилок у первинних документах й облікових регістрах, що характеризують надходження і рух товарів.

Дослідження бухгалтерських прийомів та методів, що застосовуються на ТОВ «СТРОИТЕЛЬНИЙ БУМ», дозволили зробити висновок, що, в цілому, облік відповідає вимогам національних стандартів бухгалтерського обліку. Разом з тим, нами виявлено ряд недоліків, що потребують змінити підходи до обліку окремих питань, які вирішуються бухгалтерією підприємства. У зв'язку з цим ми пропонується наступні заходи по удосконаленню організації бухгалтерського обліку:

1. Специфікою торговельної діяльності є швидко змінний та кількісно значний асортимент товарів, що спричинює ускладнення надходження та вибуття товарів, інвентаризації тощо. Розрахунок розподілу транспортно-заготівельних витрат для підприємства, що обліковуються, на субрахунку 289 є надто складним. Крім того, облік транспортно-заготівельних витрат безпосередньо на рахунку 28 «Товари» пов'язаний зі значним ускладненням синтетичного й аналітичного обліку товарів.

Розгляньмо найбільш доцільний і раціональний варіант обліку та списання на фінансові результати витрат обігу торговельних підприємств, при якому витрати, безпосередньо пов'язані з придбанням товарів, транспортуванням їх до місця використання та доведенням до стану, в якому вони придатні для реалізації, включаються до фактичної собівартості реалізованих товарів за спеціальним щомісячним розрахунком цих витрат.

Оскільки, за економічним змістом та методологією обліку транспортно-заготівельні витрати безпосередньо відносяться до витрат торгівлі, а не до товарів, тому їх слід включати до фактичної собівартості реалізованих товарів опосередковано на підставі спеціального розрахунку підсумком за місяць. У торгівлі всі витрати на придбання товарів, їх доставку та доведення до придатного для реалізації стану мають обліковуватися

протягом звітнього місяця на окремих статтях аналітичного обліку до рахунка 93 «Витрати на збут» або на окремому субрахунку до цього рахунка.

Названі витрати, що входять до первісної вартості товарів, найдоцільніше списувати для включення до собівартості реалізованих товарів наприкінці звітнього місяця на підставі розрахунку їх розподілу на основі середнього відсотка цих витрат, розрахованого згідно з положенням П(С)БО 9, такою кореспонденцією:

Д-т 902 «Собівартість реалізованих товарів» - К-т 93 «Витрати на збут»

Отже, рахунок 93 «Витрати на збут» певною мірою має виконувати функції накопичувально-розподільчого рахунка в частині витрат, що входять до первісної вартості товарів. Списання транспортно-заготівельних витрат наприкінці місяця з кредиту рахунку 93 «Витрати на збут» за спеціальним розрахунком на дебет рахунку 902 «Собівартість реалізованої продукції» для визначення їх фактичної собівартості є найбільш доцільним.

За спеціальним розрахунком витрати, які входять до первинної вартості товарів, треба розподілити на дві частини:

- витрати, що відносяться на реалізовані товари;
- витрати, що відносяться на залишок товару на кінець місяця.

Даний методологічний підхід до обліку витрат, що входять до первісної вартості товарів, простіший і раціональнішим, не суперечить нормам положень (стандартів) бухгалтерського обліку та забезпечує точність і об'єктивність визначення фактичної собівартості товарів. Такий порядок обліку та списання названих витрат раціональніший, звичний і простіший для вивчення та застосування в практичній роботі. Він забезпечує правильне відображення в обліку фактичної собівартості реалізованих товарів та залишку їх у Балансі. Тому первісна вартість товарів (фактична їх собівартість) не може й не повинна обліковуватися на рахунку 28 «Товари», а фактична собівартість реалізованих товарів повинна відобразитися й визначитися на рахунку 902 «Собівартість реалізованих товарів», який за

своєю назвою та економічним змістом для цього й призначений, а не на рахунку 28 «Товари».

2. Аналітичний облік до статті 93 «Витрати на збут» доцільно слід вести за встановленою Методичними рекомендаціями номенклатурою статей витрат. Для обліку і списування транспортно-заготівельних витрат за розрахунком на собівартість реалізованих товарів можна виділити наступні статті:

1. «Витрати на придбання товарів»;
2. «Транспортно-заготівельні витрати»;
3. «Витрати на доведення товарів до придатного для реалізації стану».

Важливим для бухгалтерського обліку є поточний контроль за витратами на придбання товарів, їх доставку та доведення до придатного для реалізації стану, тому пропонується підвищити аналітичність їх обліку. З цією метою пропонуємо виділити субстатті до статей 1-3.

Витрати на придбання товарів мають включати:

- Суми, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю) понад договірну купівельну вартість за вирахуванням непрямих податків.

- Суми ввізного мита.
- Суми непрямих податків, які не відшкодовуються підприємству.
- Інші витрати на придбання товарів.
- Транспортно-заготівельні витрати мають включати:
- Витрати на відрядження для заготівлі товарів.
- Інші витрати на заготівлю товарів.
- Витрати на транспортування товарів до місця їх використання.
- Витрати на залізничні перевезення.
- Витрати на автомобільні перевезення.
- Витрати на перевезення товарів іншими видами транспорту.
- Витрати з страхування ризиків транспортування товарів.
- Витрати на вантажно-розвантажувальні роботи.

- Витрати на оплату експедиційних операцій.
- Інші витрати на заготівлю та доставку товару.
- Витрати на доведення товарів до придатного для реалізації стану

повинні включати:

- Витрати на зарплату пакувальників і відрахування на соціальні заходи.
- Витрати пакувальних матеріалів.
- Інші витрати на перепродажну підготовку товарів.
- Витрати на підвищення якісно-технічних характеристик товарів.
- Інші прямі витрати на підготовку товарів до реалізації.

3. Для того щоб скласти наприкінці звітнього місяця розрахунки розподілу транспортно-заготівельних витрат та торговельної націнки, які відносяться до реалізованих товарів, треба завершити облік руху товарів за обліковими цінами, системно перевірити правильність ведення синтетичного й аналітичного обліку товарів, після чого перевірити тотожність даних синтетичного та аналітичного обліку, проте системно перевірити правильність ведення обліку товарів загалом на рахунку 28 «Товари» неможливо без завершення записів на рахунках витрат, що входить до первісної вартості товарів, та торговельної націнки.

Враховуючи, що практично неможливо віднести до первісної чи купівельної вартості товарів ті витрати, які нараховують або сплачують не в момент оприбуткування товарів, а раніше чи пізніше за окремими первинними документами, доцільніше вести облік товарних запасів за договірними купівельними або продажними цінами з окремим аналітичним обліком витрат на купівлю, доставку товарних запасів і доведення їх до придатного для використання стану. Тільки наприкінці місяця такі витрати слід включати за спеціальним розрахунком до фактичної собівартості реалізованих товарів.

4. ТОВ «СТРОИТЕЛЬНИЙ БУМ» веде облік вибуття товарів за методом ціни продажу, тобто з використанням середнього відсотку торгової

націнки. Показник торгової націнки дуже важливий для контролю за собівартістю залишку товарів і відображення її в балансі, а також для контролю за правильним визначенням фактичної собівартості реалізованих товарів і, відповідно, за об'єктивністю фінансових результатів торгівлі. Оскільки рівень торгових націнок на ТОВ «СТРОИТЕЛЬНИЙ БУМ» істотно відрізняється (на одну групу товарів вона становить 10%, а на іншу - 50%), то застосування методу ціни продажу не забезпечує достовірність інформації. Для підприємства удосконаленням оцінки вибуття запасів є об'єднання товарів з приблизно однаковим рівнем націнки у групи і здійснення розрахунку середнього відсотку торгової націнки для кожної групи окремо.

Облік товарних запасів і відображення на бухгалтерських рахунках фактичної собівартості реалізованих товарів на підприємстві ускладнюється тому, що об'єднання на рахунку 28 «Товари» активних субрахунків для обліку товарів і тари з контрактивним пасивним регулюючим субрахунком 285 «Торгова націнка», суперечить положенням теорії бухгалтерського обліку.

До продажно́ї (роздрібно́ї) ціни товарів на підприємстві входять, крім первісної вартості товарів, суми податку на додану вартість, сплачені постачальникам, та суми торгової націнки на покриття витрат і отримання доходу від торгівлі. Планом рахунків для обліку торгової націнки на товари передбачено окремий субрахунок 285 «Торгова націнка», а товари повинні списуватися з кредиту рахунка 28 «Товари» на дебет рахунка 902 «Собівартість реалізованих товарів» за фактичною собівартістю.

На підприємстві фактична собівартість реалізованих товарів визначається як різниця між продажною (роздрібною) вартістю реалізованих товарів і сумою торгової націнки, яка за розрахунком до них відноситься. Проте П(С)БО 9 не вказано, як це практично здійснити в синтетичному й аналітичному обліку, застосовуючи в обліку товарів продажні ціни.

Об'єднання на рахунку 28 «Товари» активних субрахунків для обліку товарів і тари з контрактивним пасивним регулюючим субрахунком 285

«Торгова націнка» -- явище ненормальне, яке призводить до плутанини в бухгалтерських записах товарних операцій.

У зв'язку з вищевикладеним на ТОВ «СТРОИТЕЛЬНИЙ БУМ» у робочому плані рахунків доцільно виділити субрахунки до рахунка 28 «Товари» для окремого обліку товарів кожного виду торгівлі. Оскільки на субрахунку 285 «Торгова націнка» щось подібне зробити майже неможливо, то для обліку торгових націнок доцільно використати резервним код рахунка 29 в класі рахунків 2 «Запаси».

Такий підхід до обліку товарів і торгових націнок не лише дає можливість спростити синтетичний і аналітичний облік, а й сприяє об'єктивному відображенню в бухгалтерському обліку та звітності фактичної собівартості реалізованих товарів, залишків товарів, а також фінансових результатів торговельних підприємств і організацій.

Завершений і системно перевірений облік товарних операцій і товарів є основою для бухгалтерського обліку інших операцій (розрахунків з постачальниками і покупцями, витрат, що входять до первісної вартості реалізованих товарів, торговельних націнок тощо). Тому треба створити умови, щоб облік товарів за обліковими цінами був завершений насамперед та якомога швидше й не затримував обліку інших господарських операцій.

Таким чином, запропоновані шляхи удосконалення сприятимуть більш повному та об'єктивному відображенню торгових операцій у бухгалтерському обліку підприємства, а саме від цього залежить ефективність та оперативність прийняття рішень щодо стратегії і тактики розвитку підприємства.

Висновки до розділу 3

Дослідження аудиту товарів на підприємстві роздрібною торгівлі дозволило зробити наступні висновки:

1. Мета аудиту товарів на підприємстві роздрібною торгівлі - визначити правильність, своєчасність, законність, достовірність та достовірність інформації у фінансовій звітності відповідно до чинного законодавства та внутрішнього розпорядку компанії.

2. Предмет аудиту товарних запасів - бізнес-процеси та операції, пов'язані з обліком, наявністю, переміщенням, використанням та іншим вибуттям товарів, а також відносинами, що формуються всередині і поза підприємством.

3. У процесі аудиту товарів, виходячи з ціни реалізації, необхідно встановити наступні умови: розрахувати ціну товару за собівартістю; коректно відображати торгову націнку; дотримуватися процедури розрахунку середнього відсотка торгової націнки; визначити правильність собівартості товарів, що продаються; правильність розрахунку ПДВ та своєчасність перерахунку бюджету.

4. Відповідно до П(С)БО 9 «Запаси» оцінка за цінами продажу ґрунтується на застосуванні підприємствами роздрібною торгівлі середнього процента торгівельної націнки товарів. Застосування цього методу допускається (якщо інші методи оцінки вибуття запасів не виправдані) для підприємств, що мають значну й змінну номенклатуру товарів з приблизно однаковим рівнем торгівельної націнки, якщо інші методи оцінки вибуття запасів не виправдані.

ВИСНОВКИ

В кваліфікаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення основ обліку і аудиту товарів на підприємстві роздрібної торгівлі. У результаті дослідження отримано наукові результати теоретичного та практичного спрямування, зокрема:

1. Господарське товариство «СТРОИТЕЛЬНИЙ БУМ» є юридичною особою - товариством з обмеженою відповідальністю, що засноване на підставі установчого договору. Діяльність Товариства здійснюється відповідно до законодавства України, Статуту та установчого Договору. Товариство має печатку з власним найменуванням, штамп, товарний знак, знак обслуговування та таке інше. Товариство відповідає за своїми зобов'язаннями власним майном, на яке по закону може бути звернуто стягнення. Товариство не відповідає за зобов'язаннями держави і Учасників. Учасники відповідають за зобов'язаннями Товариства тільки в межах своїх вкладів до статутного фонду. Товариство створене з метою вирішення економічних і соціальних проблем та одержання прибутку.

2. В умовах становлення ринкових відносин кожен суб'єкт господарювання повинне володіти достовірною інформацією про фінансову стійкість та платоспроможність, як власного підприємства так і своїх партнерів. Оцінка фінансової стійкості дозволяє зовнішнім суб'єктам аналізу і банком партнерам по договірних відносинах, контролюючим органам визначити фінансові можливості підприємства на перспективу, дати оцінку фінансової незалежності від зовнішніх джерел, скласти в загальній формі прогноз майбутнього фінансового стану підприємства.

3. Порядок заповнення преїскурантів товарів регламентується Інструкція про порядок позначення роздрібних цін на товари народного споживання в підприємствах роздрібної торгівлі та закладах ресторанного господарства [6], у пункті 5 якої зазначено, що ціни повинні реєструватися в реєстрі роздрібних цін. Вказується: назва товару, артикул, марка, тип, оптова

ціна (ціна постачальника) для підтверджуючого документа, розмір торгової націнки, узгоджена роздрібна ціна.

4. Склад документів, що видаються при відвантаженні товару, залежить, в першу чергу, від умов доставки товару до магазину. Як правило, такий товар доставляється в магазин автомобільним транспортом. У такому випадку виписується ТТН. Це єдиний документ для всіх учасників транспортного процесу, призначений для обліку товарно-матеріальних цінностей на шляху їх переміщення, розрахунків за перевезення вантажу та обліку виконаної роботи, і це один із документів, який можна використовувати для оприбуткування, списання, обліку, зберігання, експлуатації, який може бути у паперовій та / або електронній формі та повинен містити обов'язкову інформацію. Якщо товари отримані по-іншому, платник податку повинен мати інші основні документи, що підтверджують перевезення товару до місця призначення, що підтверджують факт укладення комерційної операції.

5. ТОВ «СТРОИТЕЛЬНИЙ БУМ» веде облік товарів за відпускними цінами, для товарів при їх оприбуткуванні встановлюється торгова націнка. Відсоток торгової націнки на різні товари, які компанія встановлює сама. Протягом місяця товари продаються за роздрібними цінами, а в кінці місяця визначають середній відсоток і розмір торгової націнки на продані товари, після чого визначається купівельна вартість проданих товарів. Можливо робити це частіше, якщо дозволяють технічні можливості. Розмір торгової націнки повинен бути таким, щоб не тільки окупити витрати обігу і забезпечити прибуток торгівлі, а й включати в себе ще і ПДВ.

6. Товарний звіт вважається документом, що містить інформацію про переміщення товарів у коморі протягом звітного періоду. Існує певна періодичність подання звітів до бухгалтерії. Таким чином, передбачено, що зазначений документ повинен подаватися до бухгалтерії разом із видатковими та дохідними документами щодня або принаймні раз на три дні.

Аналізований документ повинен бути складений у двох примірниках. До однієї з цих двох копій додаються документи з інформацією про витрати та прибуток, після чого всі перелічені документи мають бути подані до бухгалтерії. Інша копія звіту про товар передається відповідальній особі. Дозволяється складати звіт про товар електронними засобами. Форма звіту містить дві сторінки: передню і зворотню. Форма документа звіту про товар містить заголовок та інформацію, які згруповані та відображаються у вигляді таблиці.

7. Мета аудиту товарів на підприємстві роздрібної торгівлі - визначити правильність, своєчасність, законність, достовірність та достовірність інформації у фінансовій звітності відповідно до чинного законодавства та внутрішнього розпорядку компанії.

8. Предмет аудиту товарних запасів - бізнес-процеси та операції, пов'язані з обліком, наявністю, переміщенням, використанням та іншим вибуттям товарів, а також відносинами, що формуються всередині і поза підприємством.

9. У процесі аудиту товарів, виходячи з ціни реалізації, необхідно встановити наступні умови: розрахувати ціну товару за собівартістю; коректно відображати торгову націнку; дотримуватися процедури розрахунку середнього відсотка торгової націнки; визначити правильність собівартості товарів, що продаються; правильність розрахунку ПДВ та своєчасність перерахунку бюджету.

10. Відповідно до П(С)БО 9 «Запаси» оцінка за цінами продажу ґрунтується на застосуванні підприємствами роздрібної торгівлі середнього процента торговельної націнки товарів. Застосування цього методу допускається (якщо інші методи оцінки вибуття запасів не виправдані) для підприємств, що мають значну й змінну номенклатуру товарів з приблизно однаковим рівнем торговельної націнки, якщо інші методи оцінки вибуття запасів не виправдані.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Внутрішня торгівля України : монографія / А.А. Мазаракі, В.Д. Лагутін, А.Г. Герасименко [та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А.А. Мазаракі. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. – 864 с.
2. Чабанюк О. М.; Юганович Н. О. Облік товарів у системі управління підприємств роздрібною торгівлі. Науковий вісник НЛТУ України, 2013, 23.3.
3. Куцик П. О.; Бачинський В. І.; Полянська О. А. Управлінський облік операційної діяльності підприємств оптової торгівлі: монографія. Львів: Видавництво “Растр-7, 2015.
4. Поливана Л. А. Облік і аналіз фінансових результатів підприємств роздрібною торгівлі. 2010. PhD Thesis. ЛА Поливна.—Київ, 2010.—23 с.
5. Бойчук А. А., Бойчук В. О., Моцна Л. О. Проблеми організації автоматизації обліку на підприємствах торгівлі. Наука й економіка, 2014, 2: 56-60.
6. Про затвердження Інструкції про порядок позначення роздрібних цін на товари народного споживання в підприємствах роздрібною торгівлі та закладах ресторанного господарства : Наказ; МЗЕЗторг України від 04.01.1997 № 02 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0004-97> (дата звернення: 24.05.2021)
7. Про затвердження Правил комісійної торгівлі непродовольчими товарами : Наказ; МЗЕЗ від 13.03.1995 № 37 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0079-95> (дата звернення: 24.05.2021)
8. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 № 1023-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1023-12> (дата звернення: 24.05.2021)

9. Щодо змісту інформації, яку необхідно наносити на цінники товарів : Лист; Мінекономіки від 17.01.2001 № 55-38/15 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/v8_15557-01 (дата звернення: 24.05.2021)

10. Про затвердження Правил перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні : Наказ; Мінтранс України від 14.10.1997 № 363 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0128-98> (дата звернення: 24.05.2021)

11. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003 № 851-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/851-15> (дата звернення: 24.05.2021)

12. Про електронні довірчі послуги : Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2155-19> (дата звернення: 24.05.2021)

13. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо впровадження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку у сфері громадського харчування і побутових послуг, гармонізованих з міжнародними стандартами : Наказ; Мінекономіки, європ.інтеграції від 17.06.2003 № 157 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0157569-03> (дата звернення: 24.05.2021)

14. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг : Закон України від 06.07.1995 № 265/95-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/265/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 24.05.2021)

15. Податковий кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада

України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17> (дата звернення: 24.05.2021)

16. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні : Закон України від 05.04.2001 № 2346-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2346-14> (дата звернення: 24.05.2021)

17. Про затвердження Положення про форму та зміст розрахункових документів/електронних розрахункових документів, Порядку подання звітності, пов'язаної із використанням книг обліку розрахункових операцій (розрахункових книжок), форми № ЗВР-1 Звіту про використання книг обліку розрахункових операцій (розрахункових книжок) : Наказ; Мінфін України від 21.01.2016 № 13 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0220-16> (дата звернення: 24.05.2021)

18. Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні : Постанова Національного банку України; Положення, Форма типового документа, Журнал, Акт від 29.12.2017 № 148 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0148500-17> (дата звернення: 24.05.2021)

19. Подмешальська Ю.В., Свеженцова А.С. Удосконалення методики аудиту товарів на підприємствах оптової торгівлі. Інвестиції: практика та досвід, 2019, 4: 72-79.

20. Галаган Т.П. Організація обліку, аналізу та аудиту наявності і руху товарів на підприємствах роздрібною торгівлі (на матеріалах ТОВ «Фора»). 2020. PhD Thesis. Чернігів.